Lainsäädäntöneuvos Markus Lounela

Perustuslakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta (HE 33/2022 vp)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettua lakia (612/2006). Tarkoituksena on edistää työllisyyttä mahdollistamalla maatalouden luopumistukeen oikeutettujen tuensaajien ansiotyössäkäynti ilman, että työssä ansaitun tulon määrä vaikuttaisi maatalouden harjoittamisesta luopuneen oikeuteen saada luopumistukea. Laista ehdotetaan kumottavaksi ansiotulorajoitetta koskevat säännökset.

Vuosina 2020 ja 2021 on ollut voimassa määräaikaiset lait eräistä maatalouden luopumistuen ansiotulorajaan covid-19-epidemian johdosta sovellettavista väliaikaisista menettelyistä (446/2020 ja 542/2021). Maa- ja metsätalousvaliokunta piti hallituksen esitykseen (HE 77/2021 vp) liittyvässä mietinnössään tarpeellisena selvittää käsittelyssä olleen väliaikaisen järjestelyn säätämistä pysyväksi. Hallitus päätti syyskuussa 2021 vuoden 2022 talousarvioesityksen yhteydessä poistaa luopumistuen ansiotulorajan pysyvästi. Hallituksen esitys on valmisteltu tämän linjauksen perusteella.

Esityksen tavoitteena on edistää luopumistuensaajien työpanoksen ja osaamisen hyödyntämistä nykyistä enemmän ja näin osaltaan tukea osaavan työvoiman saatavuutta sekä työmarkkinoiden kohtaannon tehostumista alkutuotannon kannalta kriittisillä aloilla, erityisesti maataloudessa ja puutarha-alalla, mutta myös muussa maaseudun elinkeinotoiminnassa ja palvelutuotannossa.

Luopumistukea voidaan pitää eräänlaisena eläkkeen kaltaisena tuen muotona ja tuki liittyy monilta osin eläkejärjestelmään, mutta valtiosääntöoikeudellisesti sitä ei voida rinnastaa sen enempää vanhuus- kuin työkyvyttömyyseläkkeeseenkään. Siinä ei ole myöskään kysymys työttömyysturvasta, eikä sitä voida pitää perustuslain 19 §:n 2 momentin tarkoittamana perustoimeentuloa turvaavana lainsäädäntönä. Oikeus luopumistukeen ei myöskään kerry ansaintaperiaatteen mukaisesti siten, että sitä olisi tarkasteltava perustuslain 15 §:n takaaman omaisuudensuojan näkökulmasta. Kyse on hyvin erityislaatuisesta tukimuodosta, jolla on pyritty parantamaan aikanaan maatalouden rakennetta. Luopumistukijärjestelmä ei sellaisenaan rinnastu muihin etuuksiin. Luopumistuessa on erilaisia elementtejä, joiden vuoksi sitä on mahdollista luonnehtia eläkkeen kaltaiseksi tueksi. Ehdotetun muutoksen jälkeen luopumistuki muistuttaisi osittain vanhuuseläkettä, jonka aikana työskentely on sallittua ilman ansiotulorajaa toisin kuin työkyvyttömyyseläkkeen osalta.

Vaikka lakimuutoksen pääasiallinen peruste on työllisyyssyyt, lakimuutoksen takautuva soveltaminen vuoden 2022 alusta on perusteltua erityisesti maatalouden luopumistukeen oikeutettujen tuensaajien ansiotyössäkäynnin huoltovarmuuden turvaamiseksi Ukrainassa käytävän sodan ja covid-19-epidemian aiheuttamissa olosuhteissa maa- ja metsätalousministeriön toimialan kannalta kriittisissä tehtävissä ilman, että työssä ansaitun tulon määrä vaikuttaisi oikeuteen saada luopumistukea.